

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112

Koristna zadeva

Odobravam stališče tov. M. T., ki je v pretekli številki »Učit. tovariša« znova sprožil vprašanje brezplačne vožnje, ki naj bi jo država dovolila učitelstvu, da si v času velikega odmora nabere novih zakladov, iz katerih bo v prihodnjem letu znova zajemalo in napajalo z lepoto mlada srca v vzgojo poverjenih otrok. Nikakega dvoma ni, da je ravno v učitelstvu oni važni in prevažni faktor v državi, ki skrbi za zdrav temelj, na katerega se v prvi vrsti lahko naslanja vsako smotreno delo v naši državi.

Dati pa more učitelj le to, česar njemu samemu ne manjka! Vprašam, kako naj uspešno kaže učitelj lepoto svoje domovine, ako teh lepote sam ni spoznal? Tak pouk je nepopoln, da ne rečem — polovičarstvo.

Prav dobro vemo, da bo svojo mater ljubil le oni, ki jo je poznal in jo pozna, nikakor pa ne tisti, ki bi o svoji materi le slišal, da živi nekje, bogve kje in mu je tuja, nepoznana. Kakor mati, tako je domovina! Če nimaš matere, si sirota, če nimaš domovine, si tujec, brezdomec. In če imaš domovino, pa je ne poznaš, si kakor otrok, ki ima mater — pa jo pozna samo po imenu, morda še po sliki, njegova obraza, sijaja njenih oči pa ni videl nikoli... In tako je z domovino; šele kdor jo je videl, jo je spoznal in vzljubil, a kdor jo ljubi, bo govoril in učil o njej samo s toplo besedo — z ljubeznijo. Le žal, da mi, ki smo dolžni, da kot vzgojitelji bodočega naroda

večpljamo otrokom prvo kličo ljubezni in jim slikamo obraz svoje domovine — le-to čisto in po večini sami premalo poznamo. Veliko jih je med nami, ki poznajo našo zemljo le po sliki in zemljevidu, ker jim pač največje iz materialnih razlogov ni bilo dano, da bi si natančno ogledali njeno veliko lepoto. Država je upravičena od državljanov zahtevati poznanje, dolžna je državljana podpirati v njegovem stremeljenju in to zlasti tedaj, kadar zahteve niso pretirane in so le v dobrobit domovine same.

Pretekla bo le kratka doba, ko bodo oni, ki jim pravimo danes otroci — stali pred nami kot možje, kot ljudje, ki bodo soodločali v vsem, tudi v ureditvi države same. Njim morajo ravno učitelji posvetiti največjo pažnjo, skrbeti morajo, da jim bo domovina mati, ki jo poznajo že davno, da jim ne bo tuja in nepoznana. Tako se bomo oddolžili onim, ki so tekom stoletij žrtvovali svoja življenja za njeno vstajenje in odrešenje. Treba pa nam je dati možnost, da bomo to delo, lahko v polni meri vršili in tudi dovršili. Hočemo, da nam v teh za nas in državo tako težkih časih pomagajo na način, ki je za državne finance možen, dajo nam vsaj eno brezplačno vožnjo in s tem možnost, da bomo vse to, o čemur učimo, tudi videli, da bo nam samim domovina — mati, poznana v vsej njeni veličini in lepoti.

Adam Milkovič.

Učitelji poborniki treznosti

Tov. G. Rudolf Horvat v Škofji Loki izraža v 39. števil. misel, naj bi pristopili k reševanju tega zelo slovenskega vprašanja z intenzivnim organiziranim delom.

Lepa stvar, lep cilj. Toda kako?

Kakšna bodi organizacija? Kakšno njeno delo — da ne bo vse skupaj brezplodno, mrtvorjenček, udarec v vodo, ki se nikjer ne pozna! Alkohol — nikakor ne specifično slovenska zadeva, pač pa zadeva človeška — je silen, vse objemajoči demon, katerega ne bodo mogla premagati pravila še tako lepo zasnovane organizacije, niti res požrtvovalno delo tisočev članov, ako se ne ugotovi in najde prava korenina zla, ter tako najde prava baza za delo.

Ameriška suha vojna potrjuje ne samo neuspešnost privatne iniciative na dosednji osnovi, temveč tudi očituje, da država nima moči premagati silne volje naroda po pijančevanju.

Vsi evropski narodi imamo dobre organizacije proti alkoholu.

In —? Vse pije.

Cele pokrajine, tisoči ljudi, celi stanovi žive od tega.

Države in pokrajine se okoriščajo s tem. Ugotovitev, da je to strašno in da smo proti temu brez moči, ne bo zalegla nič.

Otrokom, odraslim fantom in dekletom, starcem in starkam, vsem je alkohol enako nevaren prijatelj, vse upropašča, družine in rodove degenerira. Toda prijeten družabnik je, nič ni dolgočasen, tudi resen ni. In vsem, ki se hočejo otresti njegovega obseja, ali hočejo pomagati drugim, da bi se ga otresli, se zareži: Kaj bi neki! Kaj boš sitnaril! Ali ne vemo, da si ti na tihem misliš: Oj, tudi jaz bi pil, samo če bi mogel! Torej nas pusti, ti slabčič, ti bolnik ti!

Vsak pijanček in pijanec, si bo tako in podobno mislil o vsakomur, ki propagira protialkoholizem.

Take misli pa še bolj utrjuje pijanstvo, ker se zdi popivanje izražanje svoje osebne nadmoči, nadzdravja in nadumstvenosti.

Tako postaja abstinent, temperenček — junak — smešna podoba, pred veličastvom alkohola, ki pozna samo en refren: Pij, pa drugače nalij! Ker kratko je naše življenje!

Pa ni to najbolj žalostno, da imajo vinski bratci tako imenitne izgovore. Temveč je najbolj žalostno za te bratce to, da so ti in taki njihovi izgovori tako lepo resnični, večinoma vsaj, da se jim ne da dolgo oporekati.

Tako torej imajo prijateljski večjo mero logike na svoji strani in če smo odkriti, lahko pritrdimo, da imajo v tem oziru večinoma prav.

Gori nekje stoji, da evropska in ameriška privatna in državna iniciativa v boju proti alkoholu nista imeli uspehov.

Morda bi se dalo vendar ugotoviti, zakaj ne.

Zato bi bilo potrebno poznati baze in motive dosedanjega protialkoholnega dela. Potem bi se dalo reči, da so te baze in ti motivi slabi. Kolikor vem o tej stvari, sodim, da so vse organizacije osnovane ali na verski osnovi ali na realističnem pouku o spremembah v telesu radi alkohola. Zdi se, da je vse dosedanje delo bob ob steno. Potrebno je dosedanje protialkoholno delo dopolniti z or-

ganizacijo na novi osnovi, z novimi motivi in delo vršiti po res primernih osebah.

Osnovo je možno določiti le, ako poznamo bistvo pijanosti, njegove vzroke. To pa večinoma ni samo uživanje, gurmanstvo, pač pa so vzroki po mojem: beda, beg pred realnostjo; duševna beda kot plod maslinelne-ga poklicnega dela, beg pred puščavo duha; družabna dolžnost; prilika; pomanjkanje inicijative za boljšo usmerjenost.

Naš naraščaj in njegovo delo

V zadnjih srednješolskih letih se pojavljajo običajno na posameznih zavodih bolj ali manj pomembna dijaška prosvetna društva, ki jim je namen duhovno izoblikovanje mladine in ki si poiščejo vidnega izraza v različnih kulturnih prireditvah, pa tudi v slovestnem udejstvovanju.

Nas zanima predvsem prosvetno gibanje našega naraščaja, ki prihaja po maturi skoro ves v naše vrste, dočim se razkrope absolventi drugih srednješolskih zavodov v vse smeri in poklice. Leto za letom dobiva naš stan iz učiteljske nove ojačenja, čisto tudi pomembne moči, ki plodonosno delajo na strokovnem, stanovskem in javnem kulturnem poprišču. Ker vpliva na kvaliteto te mladine v znatni meri ravno njeno društveno gibanje v dobi šolanja, bi bilo treba posvečati temu vprašanju večjo pažnjo kakor doslej.

V zadnjih letih so pokazali naši bodoči tovariši in tovarišice na ljubljanskem učiteljskem v tesnem okviru srednješolskih predpisov tako živahno delavnost, da zaslužijo našo pozornost in moralno podporo.

Pred nami leži 5 števil »Oračev«, mesečnika učiteljske mladine, ki ga pišejo in urejajo izključno učiteljski. List je med učitelstvom še vse premalo znan, od širše javnosti in kritike pa skoro neopažen, čeprav ima po svojem resnem literarnem stremeljenju vso pravico do nadaljnega obstoja in razvoja. Ne nameravam ga slovstveno ocenjevati, mislim pa, da so »Orači« najboljše, kar je doslej dala učiteljska mladina. Z listom je tudi po svoje pripomogla k dvigavanju stanovskega ugleda. »Orači« so javna, pogumna beseda

Mislim, da je prav majhen odstotek onih izrazitih pijancev, ki so rojeni za to in srečni v tem.

S temi ugotovitvami je pa dana tudi osnovna organizacija, ki bi — po mojem — mogla roditi obilen uspeh. Taka organizacija bi morala izslediti vse mile bratce, pretehtati vse njihove vzroke in jim proučiti učinkovito pomoč. Osnovati bi morala nekako posvetovalnico.

Voditi bi morala evidenco o alkoholikih v javnih službah in položajih ter po eventualnih brezuspešnih svojih posebnih intervencijah zahtevati njihovo odstranitev.

Izposlovati bi morala, da razni faktorji ne izkoriščajo alkoholnih zadev v pridobitvene in tudi ne v budžetarne namene ter, da ne dajejo olajšav ali celo podpor za proizvodnjo in porabo alkohola. Neumorno bi morala iskati in uporabljati razne načine in sredstva, da z njimi izpodbode osebni interes posameznika do pijanstva, da zniža in uniči pridobitveni interes proizvajalcev in posredovalcev alkohola, pač pa da dvigne interes za uživanje grozdja.

Hvale vredno je, da se je tov. R. H. lotil tega vprašanja. Tele vrstice naj služijo v dopolnilo njegovim. Zdele so se mi potrebne, ker običajno nosijo pozivi za delo temeljno napako, da ne povedo, kje in kako naj se dela posameznik loti. Mislim, da iniciator G. R. Horvat ne bo hud, če predlagam na tem mestu, da se prigrasijo njemu vsi tisti, ki bi bili pripravljeni sodelovati. Potem šele se bo moglo presoditi, ali in v koliko smo zreli za tako delo.

Te vrstice pa naj počaste spomin pokojne mi drage osebe, ki mi je ob izbruhu svetovne vojne plemenito svetovala: »Varuj se pijače, da te beseda ne pogubi!« In tudi spomin druge drage mi osebe, ki mi je izročila naročilo sedaj že pokojnika: »Prosim te, povej mu, da ga prosim, naj ne pije!« To naročilo ni padlo na plodna tla.

Ako podobno misliš in hočeš pomagati dobremu, vzemi dopisnico in sporoči svoj naslov iniciatorju.

Srečko Borštnik.

učiteljske mladine, beseda polna poleta in optimizma, ki mora radostno odjekniti v slehernem izmed nas.

Udruženje ljubljanskih učiteljskih obseg kulturnoznanstveno, dramatično in glasbeno sekcijo. Zadnja ne deluje, ker obstoja na zavodu že šolski pevski zbor in orkester, ki si je na številnih javnih nastopih pridobil sloves najboljšega pevskega zbora srednjih šol. Važno in pomembno pa se mi zdi delo dramske sekcije zato, ker se v njej vežbajo bodoči režiserji naših ljudskih odrov, ki bodo znali ločiti zrno od plevla in bodo nudili ljudstvu le literarno neoporečne igre s pozitivno, dvigajočo tendenco.

Program, ki ga sekcija radi raznih zaprek ni mogla v celoti izvesti, je obsegal odlična dramska dela kakor: »Vstajenje« (Tolstoj), »Kralj na Betajnovi«, »Za narodov blago« in »Tugomer«. To niso najlažje stvari! Ravno »Tugomerja«, to Levstikovo mojstrovino, pri nas po krivici pozabljeno, so študirali fantje in dekleta z največjo vnemo in veseljem — pa so ga preprečili tik pred premiero iz neznanih in nerazumljivih razlogov. Škoda za trud in za »Tugomerja«, ki bi ga postavili učiteljski, sodeč po uspehu, ki so ga dosegli v »Kralju na Betajnovi«, kar najdostojneje na oder. Pa oni se ne ustavijo pred prvo oviro, še pred deseto ne. In prav je tako. Še mnogo borb, zmag in porazov jih čaka v življenju, potrebno pa je le, da postane celi ljudje, kakršne potrebuje naš narod. Zakaj »Narod jih bo preskušal vse po vrsti kot strune« in zavrgel vse brez pravega glasu! D. M.

Splošne vesti

— Zastopstvo pri g. banu in g. pomočniku bana. Deputacija vodstva sekcije je bila sprejeta v četrtek dne 1. junija 1933. pri gospodu banu. Zastopniki učiteljskega stanu so iznesli v zmislu sklepa predsedniškega zbora v Ljubljani obema najvišjima upravnima funkcijama načelna stališča učiteljske organizacije in predložili program učit. izvenšolskega dela. G. ban in g. pomočnik bana sta našla za naše stališče in naše težnje polno razumevanje in obljubila organizaciji vsestransko oporo.

— Zaključek šolskega leta. Zaradi sokolskih slavnosti zaključijo vse podeželske osn. šole v dravski banovini pouk z Vidovdansko proslavo dne 24. junija 1933. Zadevni odlok prejmejo šolska upravitelstva pravočasno.

— Tovariši in tovarišice, ki imajo otroke za srednje šole, se opozarjajo, da se vršijo

lahko samostojno vodil. Učitelj, ki se bo napolnil v Lens, bo prejemal za delo v slovenski koloniji poseben honorar. — Reflektanti, ki bi bili pripravljeni sprejeti dotično službo, naj predložijo kraljevski banski upravi — prosvetni oddelek v Ljubljani — svoje pismene prijave do 20. junija 1933.

— »Srbski učiteljski konvikt« priredi v Omišlju na Krku štiri tritedenska letovišča za učence proti pristojbini po 625 Din. V prvo grupo, ki se odpelje 8. junija, se sprejmejo deklice, v drugo, dne 1. julija pa dečki. Tretja in četrta grupa je določena za člane konvikta in njihove družine. Tretja grupa odide 23. julija, četrta pa 14. avgusta. Otroci s starši morejo le s tretjo grupo. Prijave sprejema za prvi dve grupi do 6. junija, za ostale pa do 20. junija t. l. uprava »Srpskog učiteljskog konvikta u Novom Sadu«, Nikolajevska 1.

— Državna učiteljska šola v Ljubljani razstavlja od 7. do 9. junija v telovadnici risarska ter ženska in moška ročna dela svojih učencev in v ljudno vabi p. n. občinstvo na ogled. Vstopnina prosta. Vhod od ženske strani. — Ravnateljstvo.

— Maturantije 1. 1903. drž. ženskega učiteljskega v Ljubljani! Kakor dogovorjeno, se letos sestanemo. Prosim predlogov za kraj in čas sestanka. Na svidenje! — J. Bizjak, učit., Kranj.

— Maturanti mariborskega učiteljskega iz leta 1923. se snidemo ob desetletnici mature — eventualno skupaj s paralelnim razredom — dne 2. julija ob 14. uri pri »Unionu« v Mariboru. Imejte ta dan v evidenci in pridite vsi! — Živko, Poljčane.

— Poroka v učiteljski družini. Poročila se je dne 25. maja pri starših v Rogški Slatini gđ. Jožica Kurbus, učiteljica pri Sv. Jurju ob Ščavnici, s Kolčekom Josipom, šol. upraviteljem pri Sv. Kolčenku na Kogu. Starčevina sta znana tovariša, in sicer za nevesto stric Sumer Hinko, za ženina pa Ivanjšič Ludovik. Bilo srečno!

— Sv. Pavel pri Preboldu. V času, ko so se vračali domov trboveljski, so naš kraj obiskali grški »slavčiki«. V četrtek dne 25. maja popoldne je gostoval pri nas mladinski šolski zbor iz sosednjih Griž pod vodstvom tovariša Gobca Radovana.

Kljub nevihti in drugim neprilikam so navdušeno nadaljevali svoje pionirsko delo od lanskega leta, ko so nastopili prvič. Tokrat so gostovali s 13 pesmami v dveh delih s solo točkami in deklamacijami in z enodejansko spevoigro »Kresniček«, ki jo je priredil in uglašil pevovodja tov. Gobec sam. Nastop malih pevcev je zelo simpatičen, siguren, prednašanje razumljivo, naravno, izgovorjava čista in dinamika izprijena do podrobnosti. Vsi glasovi so lepo vrvnoteženi, a krepak tretji glas daje vsemu zboru prijeten okvir, vzorna disciplina lepo sliko. Ljubka in v svoji zamisli lahko pojmljiva, a efektna je bila tudi spevoigra. Publika, ki je napolnila dvorano, je bila vzneta in je tovarišev trud in dobro voljo malih pevcev nagradila z obilnim aplavzom. Pesem za pesmijo so morali ponavljati. Zlasti je ugajala mala solistka s svojim otroško nežnim in sigurnim »Aja tutaja« in solo hčerke šolskega upravitelja v Grižah »Mamica«, ki ga je zapela s tolikim zanosom, da bi njen glas prisodil prej rutinirani pevki, kakor pa osnovnošolski učenki. Ves program je preveval tih, domač zanos in krepak nacionalni ponos, ponos iz pesmi »Naš mladi rod«. In tako je dobro! Pesem bodi učitelju najlepša beseda, s katero pripoveduje ljudstvu to, kar sam čuti! K. S.

— Mamica moja... Tem potom se obrača podpisaneec do vseh p. n. šolskih upraviteljev z vlnudno prošnjo, da vložijo blagevolje v mojo korist malenkost, ki jo še imajo poravnati za naročeno, oz. na ogled jim posla- no glasbeno publikacijo »Mamica moja je strašno bogata«.

Neko učit. društvo je sicer sklenilo, da učiteljstvo ne bo literarnih stvari, ki jih ni naročilo, ne vračalo, a tudi ne plačalo. Obče mnenje v tej zadevi pa je, da se tako postopanje protivi pravnemu — in napram tovarišu tudi kolegijskemu čutu. Kaj si naj človek misli o človeku, ki recimo kakega na ogled mu poslanega delca ni vrnil, a tudi ne plačal, pa ga je potem povodom neke prireditve s pridom rabil?

Saj vendar ni tako težko, napisati na ovitek pošiljke besedic »Nazaj! Ni naročeno!«, ako stvari ne mara ali ne more kupiti. — Anton Kosi, Središče ob Dravi.

Osebne zadeve

—i Napredovali so učitelji (-ice) v VI. skupino: Kobal Josipina z Rakeka; Turko Alfonz iz Strigove; v VII. skupino: Čok Klara iz Zagorja; Gradišnik Stanko iz St. Ilja; Sotošek Zdravko iz Sv. Roka ob Sothi; Filipčič Marica iz Selnice; Češnovar Angela iz Dobrepolj; Sifer Marja iz Zid. mosta; Stranjšek Angela iz Jarenine; Turk Terezija iz Stalcerjev; Rejic Marija z Vrha; Pavlovec Milan iz Cerkelj; Ogorelec Albin iz Ljubljane; Lešnjak